

ACCESSORITEIT IN HET VERMOGENSRECHT

ACCESSORITEIT IN HET VERMOGENSRECHT

Koen SWINNEN

Bijgewerkt tot 1 augustus 2013.

Accessoriteit in het vermogensrecht
Koen Swinnen

© 2014 Intersentia
Antwerpen – Cambridge
www.intersentia.be

ISBN 978-94-000-0447-4
D/2014/7849/46
NUR 822

Alle rechten voorbehouden. Behoudens uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze ook, zonder de uitdrukkelijke voorafgaande toestemming van de uitgever.

WOORD VOORAF

Geachte lezer,

Voorliggend werk is de commerciële editie van het proefschrift dat Koen Swinnen op 18 juni 2013 aan de KU Leuven heeft verdedigd. Het is een vermogensrechtelijk proefschrift in de werkelijke zin van het woord geworden over een onderwerp dat tot de kern van alle privaatrechtelijke rechtsdomeinen behoort en op die manier een horizontale dwarsdoorsnede doorheen het vermogensrecht biedt.

Het begrip accessoriteit is in het vermogensrecht een fantoombegrip. Het wordt vaak gebruikt om een resultaat te onderbouwen of hiervoor een verantwoording te zoeken, en dit in diverse domeinen van het recht (verbintenissenrecht, zekerhedenrecht, goederenrecht, familiaal vermogensrecht, executierecht, contractenrecht). Toch doet het accessoriteitsbegrip ook *anno* 2013 meer vragen dan antwoorden rijzen. Ook al kent het accessoriteitsbeginsel een lange ontstaansgeschiedenis die teruggaat op het Romeinse recht, toch zijn er slechts bitter weinig studies aan het begrip gewijd. Ook de rechtspraak is eerder schaars. Noch de voorwaarden noch de gevolgen van het accessoriteitsbeginsel zijn door de rechtsontwikkeling uitgekristalliseerd. Het accessoriteitsbegrip bevindt zich temidden een mijnenveld van moeilijke vermogensrechtelijke concepten als eenheidsbeginsel, bestanddeelvorming en vermogensbestanddeel.

Gevolg van die rechtsonzekerheid is dat – naast een aantal evidente toepassingen bij zekerheden, onroerende goederen door bestemming en erfdienstbaarheden – het beginsel een grote mate van rechtsonzekerheid in de hand werkt en heel wat vragen doet rijzen. Voorliggend werk is naar Belgisch recht de eerste omvattende en diepgaande analyse van het accessoriteitsbeginsel. Ook al bestempelt de casatierechtspraak het accessoriteitsbeginsel niet als een algemeen rechtsbeginsel, toch is het duidelijk dat er veel verwantschap bestaat tussen de diverse toepassingsgevallen, hun functies en hun grenzen.

Het voorliggende werk is bijzonder innovatief, zowel qua structuur als qua inhoud. De auteur legt de typologie, toepassingsvoorwaarden en diverse functies van accessoriteit bloot, die vaak al impliciet in de literatuur aanwezig waren maar niet geëxpliciteerd werden, en giet deze samen in een heldere algemene theorie van accessoriteit. Deze innovatieve benadering maakt de figuur van accessoriteit veel inzichtelijker en laat toe heel wat voordien onbeantwoord gebleven vragen te

beantwoorden. De auteur besluit dat er niet één leerstuk van accessoriteit bestaat, maar wel twee, namelijk functionele accessoriteit en structurele accessoriteit, die essentieel van elkaar verschillen wat hun grondslag, toepassingsvoorwaarden en rechtsgevolgen betreft. Dat onderscheid is vernieuwend en verhelderend en dient bij het beantwoorden van accessoriteitsgerelateerde vragen steeds goed voor ogen te worden gehouden. Eerstgenoemde vorm van accessoriteit vindt zijn grondslag in de functie van de betrokken accessoria en heeft tot gevolg dat deze automatisch worden omvat door beschikkingshandelingen die met betrekking tot de hoofdzaak worden gesteld ('bijzaak volgt hoofdzaak'). De tweede vorm vloeit voort uit de aard van onlichamelijke accessoria en leidt ertoe dat ze niet kunnen bestaan zonder en geen grotere omvang kunnen hebben dan het hoofdrecht en niet uitgeoefend kunnen worden zolang het hoofdrecht niet uitoefenbaar is. Die innovatie maakt van het proefschrift een echte en creatieve thesis.

De auteur gaat bij dit alles te werk met een haast mathematische systematiek. Hij houdt zich hierbij aan een strakke redeneringslijn, die hij niet verlaat ten voordele van excursies die de redeneringslijn zouden aantasten. Het vergt een zeer groot abstractievermogen, zowel in het interne recht over de verschillende toepassingen heen als in rechtsvergelijkend opzicht. De auteur laat zich hierbij bijstaan door een doorgedreven rechtsvergelijking met het Duitse, Franse en Nederlandse recht. De diverse rechtssystemen worden in de analyse volledig geïntegreerd. Bovendien kenmerkt het werk zich door een grote interdisciplinariteit. De auteur jongleert tussen de vele rechtsdomeinen waar accessoriteit zich manifesteert (verbintenisrecht, zekerhedenrecht, goederenrecht, contractenrecht, executierecht), waarin hij telkens met grote kennis van zaken het accessoriteitsbeginsel inbedt. Vele rechtsfiguren passeren daarbij, toegespitst op accessoriteit, de revue, zoals novatie, nietigheid, uitdovende verjaring, voorwerp en oorzaak van een overeenkomst, opschortende voorwaarde enz. Zo krijgt het accessoriteitsbeginsel een algemene vermogensrechtelijke omkadering.

Toch verliest de auteur ook de praktische toepassingsgevallen niet uit het oog. De meest doorgedreven analyses worden aan de zekerheidsrechten gewijd, waar accessoriteit soms op gespannen voet komt te staan met bepaalde financieringsbehoeften. In andere stelsels hebben meer autonome vormen van zekerheidsrechten het licht gezien, zoals de *Grundschild* en de *hypothèque rechargeable*. Ook naar Belgisch recht doet zich eenzelfde beweging voor. De grenzen van de 'alle sommen'-hypotheek en pand worden in de financieringspraktijk opgezocht en bij gesyndiceerde kredieten worden de zekerheden op naam van iemand anders dan de schuldeiser geplaatst. Deze rechtsfiguren komen uitgebreid aan bod, evenals andere vermogensrechtelijke figuren, zoals erfdienstbaarheden, accessoire opstalrechten, onroerende goederen door bestemming enz. Eveneens worden in dit werk, hetgeen voor rechtspraak en rechtsleer een grote leemte opvult, algemene

kenmerken van accessoria geformuleerd, die als een *checklist* kunnen worden aangewend bij het beantwoorden van de vraag of een welbepaald goed een accessorium is. Het proefschrift heeft dan ook een grote praktijkrelevantie in het ruime domein van het vermogensrecht en heeft ten volle zijn plaats in de Property Law Series.

Eindigen doen we met een persoonlijke noot. Koen was gedurende vijf jaar een bijzonder gewaardeerde medewerker van het Instituut voor Goederenrecht. Als aspirant van het FWO-Vlaanderen nam hij steeds, en tot grote appreciatie van studenten en collega's, de nodige onderwistaken en -begeleiding op zich. Daarnaast was hij als een vis in het water bij internationale netwerken. Zo stond hij mee aan de wieg van het Young Property Lawyer's Forum en is hij een graag geziene gast van het South African Research Chair in Property Law. Tevens was hij de Leuvense verantwoordelijke voor de Ius Commune-opleiding en organiseerde hij de jaarlijkse Leuvense opleidingsdagen. Hij deed dat tot grote appreciatie van de Onderzoeksschool. Het lag dan ook in de lijn der verwachtingen dat hij na zijn doctoraat een jaar in het buitenland zou doorbrengen, wat hij thans doet aan de Harvard Law School binnen het project van de Foundations of Private Law.

Voor dat alles verdient Koen grote lof en dankbaarheid.

Vincent SAGAERT en Alain-Laurent VERBEKE
Leuven, 24 september 2013

DANKWOORD

In dit dankwoord wil ik het niet hebben over hoe en onder welke omstandigheden dit proefschrift tot stand is gekomen, maar wil ik het uitsluitend hebben over het indrukwekkende team van mensen waarop ik de afgelopen jaren kon rekenen en dat in zeer belangrijke mate tot de totstandkoming van dit proefschrift heeft bijgedragen.

Een persoon die daarbij als eerste moet worden vermeld, is mijn promotor, professor Vincent Sagaert. Wanneer ik mijn huidige juridische kennis en vaardigheden vergelijk met die van voor mijn doctoraat, dan stel ik vast dat zij de afgelopen jaren een zeer sterke ‘Versagaertisering’ hebben ondergaan. Met zachte hand, door steeds bereid te zijn ver mee te denken en door van tijd tot tijd, zoals hij het zelf noemt, ‘advocaat van de duivel te spelen’, slaagt professor Sagaert erin het onderzoek van zijn assistenten en hun ontwikkeling als jurist op een hoger niveau te tillen, in de richting van het bijzonder hoge niveau waarop hij zichzelf bevindt. Daarvoor ben ik mijn promotor zeer erkentelijk.

Uiteraard gaan ook veel woorden van dank uit naar mijn copromotor, professor Alain-Laurent Verbeke. Professor Verbeke zou ik in het bijzonder willen bedanken voor het hameren op het belang van een geïntegreerde rechtsvergelijking, de erg gewaarde hulp bij het op punt zetten van mijn structuur en in het bijzonder voor een tip die hij tijdens één van onze gesprekken heeft gegeven: “Vraag u steeds af of hetgeen je wilt schrijven, nodig is om uw punt te maken, en als dat niet zo is, laat het er dan uit.” Deze wijze raad heeft mij toegelaten om een bijzonder ruim onderwerp als accessoriteit op een toegankelijk aantal pagina’s te bespreken.

Ook de andere leden van mijn jury wens ik van harte te bedanken. Vooreerst rector-magnificus Sebastiaan Kortmann, voor het zetelen in mijn jury, het grondig nalezen van mijn proefschrift en de bijzonder interessante vragen op de openbare verdediging.

Professor Nicolas Carette wil ik bedanken voor de vele aangename en leerrijke gesprekken die wij doorheen de jaren hebben gehad. Steeds was hij bereid om mee te denken over lastige problemen en mij op de zwakke punten in mijn ideeën en theorieën te wijzen, zonder daarbij echter na te laten zelf nuttige suggesties te doen. Het is geenszins overdreven om professor Carette mijn tweede copromotor te noemen.

Tot slot ben ik veel dank verschuldigd aan professor en raadsheer in Cassatie Eric Dirix, de voorzitter van mijn examenjury. Het was immers professor Dirix die mij als eerste in de richting van doctoreren aan de KU Leuven en meer bepaald een vacante positie bij professor Sagaert heeft gewezen. Daarnaast wil ik professor Dirix van harte bedanken voor zijn steun tijdens het schrijven van mijn doctoraat en voor zijn vele ‘outstanding’ publicaties, die een enorme bron van inspiratie zijn geweest.

Ook buiten mijn jury zijn er heel wat professoren die bedankt dienen te worden. In de eerste plaats professor Sophie Stijns, die met brio de openbare verdediging heeft voorgezet. Daarnaast wens ik de professoren Samoy, Storme en Demarsin te bedanken, evenals professor Luc Wintgens, die mij sinds mijn studentenperiode aan de KU Brussel steeds van nabij is blijven volgen en met goede raad heeft bijgestaan. Bijzondere woorden van dank gaan ook uit naar professor Walter Pintens en professor Charlotte Declerck, die mij steeds ten volle hebben gesteund en tot twee maal toe de kans hebben geboden om in een prestigieuze reeks als Patriomonium een bijdrage te schrijven.

Ook meerdere buitenlandse professoren kan ik in dit dankwoord niet onvermeld laten. In de eerste plaats professor André Van der Walt, die gedurende zes fantastische weken mijn gastheer aan de Universiteit Stellenbosch is geweest en mij steeds als één van zijn eigen assistenten heeft behandeld. Daarnaast gaat mijn bijzondere dank ook uit naar professor Michael Milo, met wie ik onvergetelijke Ius Commune-momenten heb beleefd, professor Sjef Van Erp, die mij na mijn eerste presentatie over mijn doctoraatsonderwerp vurig heeft aangemoedigd verder de ingeslagen weg op te gaan, professor Bram Akkermans en uiteraard professor Lars Van Vliet, die ik eveneens mijn tweede copromotor durf te noemen. Professor Van Vliet verdient bijzondere dank voor de urenlange gesprekken over accessoriteit, de vele vragen die hij heeft beantwoord en voor de minutieuze wijze waarop hij grote stukken van mijn werk heeft nagelezen.

Naast personen dien ik ook instellingen te bedanken. In de eerste plaats de KU Leuven, in het bijzonder de Rechtsfaculteit, die het hele kader heeft gecreëerd waarbinnen het voeren van doctoraal onderzoek mogelijk was. Een bijzonder woord van dank gaat daarbij uit naar de mensen van het studenten- en personeelssecretariaat, de financiële antenne, de repro en, niet het minst, het hele team van de rechtsbibliotheek, dat erin slaagt om in vaak moeilijke omstandigheden prachtig werk te verrichten. Ook het FWO-Vlaanderen wens ik van harte te bedanken voor de gulle financiering van mijn onderzoek, en de Ius Commune-onderzoeksschool voor de unieke gelegenheid om met academici uit andere rechtsstelsels in contact te treden.

Voor de aangename en inspirerende omgeving waarin ik mijn doctoraat aan de Valk heb kunnen schrijven, dien ik mijn collega-assistenten te bedanken. In de eerste plaats de huidige en vroegere collega’s van het eigen Instituut voor Goederen-

recht, maar ook de collega's van de 'bevriende' instituten van de afdeling Privaatrecht. Ik stond erop elk van hen op de openbare verdediging bij naam te vernoemen.

Een bijzondere vermelding verdienen Roel Fransis, die voor quasi alle in mijn proefschrift behandelde onderwerpen een briljant klankbord bleek te zijn, Laurent Vergauwen, die het woord 'bibliothecaire dienstverlening' steeds in zijn meest ruime betekenis heeft ingevuld, Kim Hoofs, Jill Robbie, het gehele team van de SARCPL, en uiteraard Sanne Jansen, waaraan ik Ius Commune, en dat geldt ook voor Dorothy Gruyaert, in veilige handen kan overlaten en die steeds bereid was om mij met de meest uiteenlopende dingen te helpen.

Alvorens mijn familie te bedanken, is er nog één persoon die ik niet onbesproken kan laten, nl. professor Mathieu Muylle, die vanaf mijn eerste dag aan de Valk de rol van mentor, raadgever en entertainer op zich heeft genomen, die het steeds als zijn taak heeft gezien om mij, in zijn geheel eigen stijl, scherp te houden en die ik, in de eerste plaats, een heel goede vriend kan noemen.

Ten slotte ben ik aanbeland bij de categorie van mensen die slechts afdoende kunnen worden bedankt met woorden die momenteel nog niet in het woordenboek staan. In de eerste plaats zou ik mijn lieve vriendin Anneleen willen bedanken, voor al die prachtige momenten samen waarop dingen die gigantische hoofdzaken lijken, eigenlijk maar kleine bijzaken blijken te zijn. Nu het 'project' doctoraat is afgerond, wil ik ten volle voor ons project gaan, dat echter geen project van 4,5 jaar maar, hopelijk, een levenslang project zal zijn.

Daarnaast is een uitgebreid woord van dank aan al mijn grootouders aan de orde. Oma, jij en opa hebben van jongs af aan in mij geloofd, mij in alles gesteund en mij vele onvergetelijke vakantiemomenten bezorgd. Ik ben ervan overtuigd dat opa op 18 juni heeft meegelisterd en ik hoop dat ik hem trots heb kunnen maken.

Ook mijn broers, Tom en Bart, zou ik van harte willen bedanken voor het feit dat zij, elk op hun eigen manier, hebben bijgedragen tot mijn ontwikkeling als mens en tot de totstandkoming van mijn doctoraat. Bart wil ik in het bijzonder bedanken voor de vele en broodnodige momenten van ontspanning tijdens het doctoraat evenals voor de vele fantastische vakanties samen.

Tot slot schieten woorden tekort om twee mensen te bedanken die al bijna dertig jaar met volle overgave het gelukkig en succesvol zien van hun drie zonen als voornaamste levensdoel hebben gesteld. Papa en mama, mijn hele leven al zijn jullie mijn grootste steun, mijn raadgever, mijn coach, mijn crisiscentrum, mijn logistiek, mijn reisgezellen en uiteraard, in de eerste plaats mijn ouders. Zonder jullie zou ik nooit hebben gestaan waar ik nu sta. Ik weet dat ik jullie onmogelijk afdoende kan bedanken, maar ik zou het toch enigszins willen proberen door mijn proefschrift en mijn doctoraatstitel aan jullie op te dragen. Hartelijk dank voor alles.

INHOUD

<i>Woord vooraf</i>	v
<i>Dankwoord</i>	ix

DEEL I. INLEIDEND GEDEELTE

Titel I.

Probleemstelling en onderzoeksvragen	3
---	---

Hoofdstuk 1. Probleemstelling	3
-------------------------------------	---

Hoofdstuk 2. Onderzoeksvragen	6
-------------------------------------	---

Titel II.

Onderzoeksmethode	9
--------------------------------	---

Titel III.

Structuur van dit boek	17
-------------------------------------	----

DEEL II. TYPOLOGIE VAN ACCESSORITEIT

INLEIDING	23
------------------------	----

Titel I.

Ontstaansaccessoriteit	29
-------------------------------------	----

Hoofdstuk 1. Inhoud en afbakening	29
---	----

Afdeling 1. Inhoud	29
--------------------------	----

Afdeling 2. Afbakening	30
------------------------------	----

Hoofdstuk 2. De strikte en de soepele invulling van ontstaansaccessoriteit ..	31
---	----

Afdeling 1. De strikte invulling van ontstaansaccessoriteit	31
---	----

Onderafdeling 1. Inhoud	31
-------------------------------	----

Onderafdeling 2. Toepassingen van de strikte invulling	32
--	----

Afdeling 2. De soepele invulling van ontstaansaccessoriteit	36
---	----

Onderafdeling 1. Inhoud en belang	36
---	----

§ 1. Inhoud	36
-------------------	----

§ 2. Belang	37
-------------------	----

A. Situering	37
--------------------	----

B.	Rang van het accessoir zakelijk zekerheidsrecht	38
C.	Waarborgen van krediet- en leningsovereenkomsten . . .	40
D.	Vestiging van accessoire zekerheidsrechten voor alle sommen.	44
E.	Bepalen van de toepasselijke wet in de tijd.	46
Onderafdeling 2.	Grondslag van ontstaansaccessoriteit	48
§ 1.	Structuur van de bespreking	48
§ 2.	De goederenrechtelijke structuur van accessoire rechten als grondslag.	48
A.	Intrinsieke betrokkenheid op een gewaarborgde schuldvordering	48
B.	Vergelijking met de niet-accessoire (Sicherungs-) grundschuld	49
C.	Toepassing op pand en borgtocht	53
D.	Toepassing op andere accessoire rechten	57
E.	Conclusie	60
Onderafdeling 3.	Vestiging van accessoire zekerheidsrechten tot zekerheid van toekomstige schuldvorderingen	60
§ 1.	Ontstaansaccessoriteit vormt geen beletsel	60
§ 2.	Zekerheidsvestiging onder opschortende voorwaarde?	66
A.	Situering.	66
B.	Kritiek.	67
§ 3.	Een bestaande waarborgverbintenis en een toekomstige betalingsverbintenis?	72
A.	Situering.	72
B.	Praktisch belang.	73
C.	Kritiek.	77
D.	Besluit.	83
Onderafdeling 4.	Inhoud van de soepele invulling van ontstaans- accessoriteit	84
§ 1.	Eerste component: het hoofdrecht moet kunnen ontstaan . . .	84
A.	Inhoud	84
B.	Toepassing.	86
§ 2.	Tweede component: het hoofdrecht moet bepaalbaar zijn . . .	96
A.	Inhoud en grondslag	96
B.	Toepassing.	109
§ 3.	Uitzonderingen op de soepele invulling van ontstaans- accessoriteit.	120
A.	Uitzonderingen op de eerste component	120
B.	Uitzonderingen op de tweede component	128
§ 4.	Functionele gelijkenis met andere goederenrechtelijke principes	138

Hoofdstuk 3. Besluit ontstaansaccessoriteit	142
Titel II.	
Tenietgaansaccessoriteit	145
Hoofdstuk 1. Inhoud en afbakening.	145
Afdeling 1. Grondslag van tenietgaansaccessoriteit: de goederen- rechtelijke structuur van accessoire rechten	145
Afdeling 2. Afbakening t.a.v. ontstaansaccessoriteit	147
Hoofdstuk 2. Tenietgaansaccessoriteit als algemeen rechtsbeginsel.	148
Afdeling 1. Situering	148
Afdeling 2. Wettelijke tenietgaansaccessoriteit	149
Onderafdeling 1. Uniforme versus disparate wettelijke grondslag.	149
§ 1. Uniforme wettelijke grondslag.	150
§ 2. Disparate wettelijke grondslag.	151
Onderafdeling 2. Besluit	154
Afdeling 3. Niet-wettelijke tenietgaansaccessoriteit.	154
Onderafdeling 1. Situering	154
Onderafdeling 2. Vormkering (D)	155
Onderafdeling 3. Accessoir opstalrecht.	157
Onderafdeling 4. Andere voorbeelden	157
§ 1. Algemeen: principiële contractvrijheid bij de creatie van persoonlijke rechten	157
§ 2. Voorbeelden	158
A. Accessoire delegatie	158
B. Achterstelling van schuldvordering(en) overeen- gekomen tussen de junior en de senior.	160
Afdeling 4. Afbakening van tenietgaansaccessoriteit t.a.v. andere leerstukken	161
Onderafdeling 1. Situering	161
Onderafdeling 2. Afbakening t.a.v. verval van een verbintenis/ overeenkomst wegens wegvallen van het voorwerp	162
§ 1. Verval van een verbintenis/overeenkomst wegens weg- vallen van het voorwerp	162
§ 2. Draagwijdte van de theorie van het verval wegens weg- vallen van het voorwerp	163
§ 3. Toepassing op overeenkomsten tot vestiging van een accessoir recht.	165
A. Pandovereenkomst.	165
B. Overeenkomst tot vestiging van een erfdiensbaar- heid of een hypotheekrecht.	168
§ 4. Conclusie.	170

Onderafdeling 3. Afbakening t.a.v. verval van een verbintenis/ overeenkomst wegens wegvallen van de oorzaak	171
§ 1. Verval van een verbintenis/overeenkomst wegens weg- vallen van de oorzaak	171
§ 2. Toepassing van de theorie van het verval wegens weg- vallen van de oorzaak op accessoire zekerheidsovereen- komsten (F)	175
§ 3. Toepassing op overeenkomsten tot creatie van een accessoir recht.	177
§ 4. Conclusie.	178
Hoofdstuk 3. Toepassingsvoorwaarde: het hoofdrecht is tenietgegaan	178
Afdeling 1. Voorwaarden gesteld aan het tenietgaan van het hoofdrecht .	178
Onderafdeling 1. Het hoofdrecht moet zijn tenietgegaan	178
§ 1. De wijze van tenietgaan is in beginsel zonder belang	178
§ 2. Uitzondering: het hoofdrecht gaat teniet ingevolge de realisatie van het accessoir zekerheidsrecht.	180
Onderafdeling 2. Het hoofdrecht moet volledig zijn tenietgegaan . . .	181
§ 1. Ratio.	181
§ 2. Quid bij gedeeltelijk tenietgaan van het hoofdrecht?	181
§ 3. Verdieping: volledig tenietgaan van het hoofdrecht bij accessoire zekerheidsrechten voor alle sommen.	182
A. Ook accessoire zekerheidsrechten voor alle sommen zijn tenietgeansaccessoir	182
B. Wanneer is het hoofdrecht volledig tenietgegaan?	185
Onderafdeling 3. Het hoofdrecht moet definitief tenietgegaan zijn . .	187
§ 1. De gewaarborgde schuldvordering moet definitief tenietgegaan zijn.	187
§ 2. Het heersend erf moet definitief zijn tenietgegaan.	188
Afdeling 2. Situaties waarin het hoofdrecht <i>niet</i> tenietgegaan is.	193
Onderafdeling 1. Situering	193
Onderafdeling 2. Het accessoir recht is op zelfstandige wijze tenietgegaan.	193
Onderafdeling 3. Betaling met indeplaatsstelling	194
§ 1. Situering	194
§ 2. Het lot van de accessoire zekerheidsrechten	196
A. De accessoire zekerheidsrechten blijven bestaan	196
Onderafdeling 4. Verjaring van het hoofdrecht.	198
§ 1. Algemeen.	198
§ 2. Het hoofdrecht gaat niet teniet (NL/D)	199
A. De accessoire zekerheidsrechten gaan wel teniet (NL) . .	199
B. De accessoire zekerheidsrechten gaan niet teniet (D) . . .	204

§ 3. Onduidelijkheid omtrent het al dan niet tenietgaan van het hoofdrecht (B/F)	206
A. Materieelrechtelijke of procesrechtelijke werking van verjaring?	206
B. Argumenten ter ondersteuning van de materieelrechtelijke zienswijze en van de procesrechtelijke zienswijze.	207
C. Op de schuldenaar rust nog een ‘natuurlijke verbintenis’	212
§ 4. Conclusie.	213
Hoofdstuk 4. ‘Verlengde’ tenietgaansaccessoriteit	214
Afdeling 1. Inhoud en situering	214
Onderafdeling 1. Inhoud	214
Onderafdeling 2. Situering	216
Afdeling 2. Toepassingsvoorwaarden.	218
Onderafdeling 1. De gewaarborgde schuldvordering bestaat nog . . .	218
Onderafdeling 2. De hoofdschuldenaar kan het tenietgaan van de gewaarborgde schuldvordering bewerkstelligen (bij borgtocht) . .	218
§ 1. Inleiding	218
§ 2. De gewaarborgde schuldvordering is nietig <i>sensu lato</i>	219
A. Situering.	219
B. De gewaarborgde schuldvordering is absoluut of van rechtswege nietig.	219
C. De gewaarborgde schuldvordering is relatief nietig of vernietigbaar.	221
§ 3. Ontbindend beding m.b.t. de hoofdovereenkomst.	228
A. Het ontbindend beding	228
B. Kan de borg zich op het ontbindend beding beroepen?	228
§ 4. Schuldvergelijking m.b.t. de gewaarborgde schuldvordering.	230
A. Inleiding.	230
B. De borg kan zich op de schuldvergelijking beroepen (B/F)	230
C. De borg beschikt enkel over een opschortingsrecht (NL/D)	232
Onderafdeling 3. Het belang van de houding van de hoofdschuldenaar	233
§ 1. De hoofdschuldenaar mag zich nog niet met succes op het verweermiddel hebben beroepen	233
§ 2. Quid bij verzaking door de hoofdschuldenaar?	233
A. Algemeen.	233

B. De borg kan zich nog op het verweermiddel be- roepen (B/F)	234
C. De borg beschikt niet meer over een opschortings- recht (NL/D)	235
Afdeling 3. Verlengde tenietgaansaccessoriteit bij pand en hypotheek? ...	236
Onderafdeling 1. Algemeen	236
Onderafdeling 2. Rechtsstelsels waar de persoonlijke borg verlengde tenietgaansaccessoriteit geniet (B/F)	236
Onderafdeling 3. Rechtsstelsels waar de persoonlijke borg enkel over een opschortingsbevoegdheid beschikt (NL/D)	239
Hoofdstuk 5. Uitzonderingen op tenietgaansaccessoriteit	240
Afdeling 1. Inleiding	240
Afdeling 2. Verkrijging te goeder trouw van een tenietgegaan hypotheek- recht (D)	240
Onderafdeling 1. Situering	240
Onderafdeling 2. Toepassingsvoorwaarden	241
§ 1. De verkregen hypotheek moet een <i>Verkehrshypothek</i> zijn ..	241
§ 2. De gewaarborgde schuldvordering mag niet bestaan	243
§ 3. De verkregen hypotheek moet volgens de inhoud van het grondboek een bestaande hypotheek zijn	244
Afdeling 3. Schuldvernieuwing of novatie (B/F)	247
Onderafdeling 1. Inhoud	247
Onderafdeling 2. Gevolgen voor de accessoire zekerheidsrechten ...	252
§ 1. Principe: de accessoire zekerheidsrechten gaan teniet.	252
§ 2. Uitzondering: de accessoire zekerheidsrechten blijven bestaan	253
A. Algemeen: twee uitzonderingen.	253
B. Eerste uitzondering: de nieuwe verbintenis is eveneens een gewaarborgde verbintenis.	254
C. Tweede uitzondering: de schuldeiser heeft zich de voorrechten en hypotheeken uitdrukkelijk voor- behouden (B/F)	256
Afdeling 4. <i>L'hypothèque rechargeable</i> (F)	260
Onderafdeling 1. Het belang van de herladingsclausule voor het tenietgaan	260
Onderafdeling 2. Beoordeling van het accessoire karakter	262
Afdeling 5. Omzetting van hypotheek in <i>Grundschild</i> bij tenietgaan van de gewaarborgde schuldvordering: uitzondering op tenietgaans- accessoriteit? (D)	264
Onderafdeling 1. Inhoud	264
Onderafdeling 2. Geen uitzondering, wel een mildering.	265

Onderafdeling 3. Vergelijking met de <i>Sicherungsgrundschuld</i>	266
§ 1. Louter verbintenisrechtelijke afwikkeling	266
A. Principe: wederoverdracht van de <i>Grundschuld</i>	266
B. Alternatieven voor (weder)overdracht	267
Hoofdstuk 6. Besluit tenietgaansaccessoriteit	270
Titel III.	
Omvangaccessoriteit	273
Hoofdstuk 1. Inhoud, grondslag en afbakening	273
Afdeling 1. Inhoud en grondslag	273
Afdeling 2. Afbakening	279
Onderafdeling 1. Afbakening t.a.v. tenietgaansaccessoriteit	279
Onderafdeling 2. Afbakening t.a.v. het ondeelbaarheidsprincipe	279
Onderafdeling 3. Afbakening t.a.v. de begrenzing van het accessoir zekerheidsrecht tot een bepaald maximumbedrag	282
Onderafdeling 4. Afbakening t.a.v. proportionaliteitsvereisten	283
Hoofdstuk 2. Besluit omvangaccessoriteit	284
Titel IV.	
Uitoefeningsaccessoriteit	287
Hoofdstuk 1. Inhoud en afbakening	287
Afdeling 1. Inhoud	287
Afdeling 2. Afbakening	289
Onderafdeling 1. Afbakening t.a.v. subsidiariteit	289
§ 1. Het subsidiaire karakter van de borgtocht	289
A. De borg beschikt over het verweermiddel van vooraf- gaande uitwinning van de hoofdschuldenaar (B/F/D)	290
B. De schuldeiser moet bewijzen dat hij het nodige heeft gedaan om de hoofdschuldenaar tot presteren te bewegen (NL)	291
§ 2. Subsidiariteit versus uitoefeningsaccessoriteit	293
Onderafdeling 2. Afbakening t.a.v. de mogelijkheid om zich te beroepen op de verweermiddelen waarop de hoofdschuldenaar zich kan beroepen	295
Hoofdstuk 2. Concrete werking van uitoefeningsaccessoriteit	296
Afdeling 1. De gewaarborgde schuldvordering is nog niet opeisbaar	296
Onderafdeling 1. De accessoire zekerheidsrechten kunnen niet worden uitgeoefend	296
Onderafdeling 2. Quid bij vervroegde opeisbaarheid van de gewaarborgde schuldvordering?	300

Onderafdeling 3. Quid bij verlate opeisbaarheid van de gewaarborgde schuldvordering?	305
§ 1. Termijnverlenging m.b.t. de gewaarborgde schuldvordering	305
§ 2. Gevolgen voor het recht van borgtocht	306
§ 3. Gevolgen voor het pand- en hypotheekrecht	310
Afdeling 2. De gewaarborgde schuldvordering is niet meer afdwingbaar	311
Onderafdeling 1. Situering	311
Onderafdeling 2. Geen gevolgen voor de uitoefenbaarheid van de accessoire zekerheidsrechten (D)	312
Onderafdeling 3. Wel gevolgen voor de uitoefenbaarheid van de accessoire zekerheidsrechten (B/F/NL)	314
Hoofdstuk 3. Besluit uitoefeningsaccessoriteit	315
 Titel V.	
Tussenbesluit: structurele accessoriteit	317
 Titel VI.	
Beschikkingaccessoriteit	319
 Hoofdstuk 1. Vervreemdingsaccessoriteit en bezwaringsaccessoriteit	319
Hoofdstuk 2. Beschikkingaccessoriteit als algemeen rechtsbeginsel	322
Afdeling 1. Situering	322
Afdeling 2. Wettelijke beschikkingaccessoriteit	324
Onderafdeling 1. Wettelijke vervreemdingsaccessoriteit	324
§ 1. Lichamelijke goederen als hoofdgoed	324
A. Koop	324
B. Bijzonder legaat	334
C. Ruil	335
§ 2. Schuldvorderingen als hoofdgoed	336
A. Wettelijke grondslag in alle onderzochte rechtsstelsels	336
B. Enkel bepalingen met goederenrechtelijke gevolgen ('gaan mee over')	337
§ 3. Besluit	342
Onderafdeling 2. Wettelijke bezwaringsaccessoriteit	343
§ 1. Bezwaaring met een hypotheekrecht	343
§ 2. Bezwaaring met een recht van vruchtgebruik	345
§ 3. Bezwaaring met een beslagrecht	346
Afdeling 3. Niet-wettelijke beschikkingaccessoriteit	347
Onderafdeling 1. Beslag	347
Onderafdeling 2. Vruchtgebruik	347

Onderafdeling 3. Aanneming (natrekking)	348
Afdeling 4. Draagwijdte van beschikkingsaccessoriteit	349
Hoofdstuk 3. Toepassingsvragen bij beschikkingsaccessoriteit	353
Afdeling 1. Kunnen bijgoederen het zelfstandig voorwerp van beschikkingshandelingen uitmaken?	353
Onderafdeling 1. Beschikkingshandelingen m.b.t. bijzaken	353
Onderafdeling 2. Beschikkingshandelingen m.b.t. bijrechten.	354
§ 1. Traditionele leer	354
§ 2. Hier verdedigde opvatting	355
A. Inhoud	355
B. Toepassing	356
Afdeling 2. Wat is het lot van het accessoir zekerheidsrecht wanneer een gedeelte van de gewaarborgde schuldvordering(en) wordt overgedragen?	359
Onderafdeling 1. Situering en probleemstelling	359
Onderafdeling 2. Gaat een accessoir ‘alle sommen’-zekerheidsrecht wel mee over bij gedeeltelijke overdracht?	360
Onderafdeling 3. Mede-eigendom op versus splitsing van het accessoir zekerheidsrecht.	362
Afdeling 3. Is een afzonderlijk beslag op onroerende goederen door bestemming mogelijk? (B/F)	367
Hoofdstuk 4. Besluit beschikkingsaccessoriteit	371

DEEL III. TOEPASSINGSVOORWAARDEN VOOR ACCESSORITEIT

Titel I.

Het voorliggen van een hoofdgoed en een accessorium (eerste voorwaarde)	375
--	-----

Hoofdstuk 1. Noodzakelijke definiëring van het begrip ‘accessorium’	375
Hoofdstuk 2. Een accessorium is goederenrechtelijk zelfstandig	376
Afdeling 1. Goederenrechtelijke zelfstandigheid als algemeen kenmerk van accessoria	376
Afdeling 2. De goederenrechtelijke zelfstandigheid van <i>lichamelijke</i> accessoria	380
Onderafdeling 1. Lichamelijke accessoria (of ‘bijzaken’) zijn goederenrechtelijk zelfstandig	380
Onderafdeling 2. Bijzaken en bijzaakvorming versus bestanddelen en bestanddeelvorming	382
§ 1. Structuur van de bespreking	382
§ 2. Gevolgen van bestanddeelvorming.	383
A. Statische en dynamische gevolgen, primaire en secundaire gevolgen	383

B. Dynamische gevolgen	384
C. Vergelijking met bijzaakvorming	389
§ 3. Voorwaarden voor bestanddeelvorming	392
A. Vaststelling: drie voorwaarden die terugkomen in de onderzochte rechtsstelsels	392
B. Eerste voorwaarde: een positieve verkeersopvatting (NL/D)	392
C. Tweede voorwaarde: een hechte fysieke verbinding.	402
D. Derde voorwaarde: de bedoeling om op bestendige wijze te verbinden (B/D)	403
§ 4. Functies van bestanddeelvorming	408
A. Sterke gelijkenis met (functionele) accessoriteit	408
B. Verdieping: de beschermende functie van bestand- deelvorming.	410
Afdeling 3. De goederenrechtelijke zelfstandigheid van <i>onlichamelijke</i> accessoria	416
Onderafdeling 1. Goederenrechtelijke zelfstandigheid als algemeen kenmerk van onlichamelijke accessoria	416
Onderafdeling 2. Goederenrechtelijke onzelfstandigheid bij onlichamelijke goederen	417
§ 1. Elementen die tot de normale inhoud van een recht behoren	417
A. Situering.	417
B. Enkele voorbeelden	418
§ 2. Elementen die tot de inhoud van een recht worden gemaakt	423
A. Mogelijkheid tot conventionele toevoeging van bestanddelen	423
B. Enkele voorbeelden	424
§ 3. Modaliteiten van een recht.	427
Hoofdstuk 3. Algemene kenmerken van accessoire rechten respectievelijk bijgoederen	427
Afdeling 1. Situering	427
Afdeling 2. Algemene kenmerken van accessoire rechten	428
Afdeling 3. Algemene kenmerken van bijgoederen	429
Onderafdeling 1. Bijgoederen zijn ten dienste gesteld van hun hoofdgoed.	429
§ 1. Het bijgoed streeft het doel van het hoofdgoed na	429
§ 2. Het doel van het hoofdgoed	430

Onderafdeling 2. Voorwaarden gesteld aan de tendienststelling ...	435
§ 1. Bijzaken	435
A. Subjectieve voorwaarde	435
B. Objectieve voorwaarden	436
§ 2. Bijrechten	450
A. Probleemstelling	450
B. Voorwaarden gesteld aan de tendienststelling	451
Titel II.	
De toepassing van accessoriteit werd niet uitgesloten (tweede voorwaarde)	461
DEEL IV. FUNCTIES VAN ACCESSORITEIT	
INLEIDING	465
Titel I.	
De beschermende functie van accessoriteit	467
Hoofdstuk 1. Bescherming van de accessoire zekerheidssteller	467
Afdeling 1. Inhoud	467
Afdeling 2. Vergelijking met de bescherming bij de <i>Sicherungsgrundschuld</i>	468
Onderafdeling 1. Algemeen	468
Onderafdeling 2. Bescherming tegen de initiële titularis van het grondpandrecht	470
Onderafdeling 3. Bescherming tegen latere verkrijgers van het grondpandrecht	473
Hoofdstuk 2. Bescherming van economische waarden	478
Hoofdstuk 3. Bescherming van het rechtmatig vertrouwen ('rechtszekerheid')	479
Titel II.	
De vereenvoudigende functie van accessoriteit	481
DEEL V. ALGEMENE CONCLUSIES	485
Titel I.	
Algemene beschouwingen	487

Titel II.	
Beantwoording van de onderzoeksvragen.....	493
Hoofdstuk 1. Eerste onderzoeksvraag	493
Hoofdstuk 2. Tweede onderzoeksvraag.....	504
Hoofdstuk 3. Derde onderzoeksvraag	507
<i>Bibliografie</i>	509
<i>Trefwoordenregister</i>	533